

מסורת הש"ס

א) שנת סג, ב) [קדושין לה.], ג) [שבת כח. קת.], ד) ס"ח לספרי, ה) [ירושל'י ג.], ו) [הוריות יב.], ז) [ג'לאמרההורא, ח] ס"י דאמרי, ח) פסחים ק"ג, ט) [משכן נגף כלומר עובדי אדמה, עירך, ס] [גיר' הערוך קטע, ל] [סנהדרין ז:] ברכות ט., ט) סוכה ג., ס) י"א מי איכא ידיע אי רבי בוי, ס) [שבת קטן. סוכה ג.: מדרש סו: חולין קמא.], ע) [דברים לד, ס] [נמנדר לה],

גליון הש"ס

גב' ר"י ור' נחמיה חד אמר, ע"י צ"ב ע"א: שם ספר שתיפרי בפשת, עיין מגילה דף ט ע"ב ודף יט ע"א:

מוסף רש"י

ידבר עמים, יספיל וכל שפלות נחמט (שבת 30.), שבשעה שברה דוד שיחיו, ולא כפרה ליה שמשתט ימי בראשית נבראו (ע"י סוכה מט.) וחי כפרה ליה שגף נמנלא עפר או לריות ולרץ לכרותן (סוכה ג.) קפא תהומא, קף המסות למעלה ויאל, ויף הכדול (מ"ג ו) מתגמטין וקפא פרוכל (שם) מהו לכחוש שם כרי, דוד לא היה מורה הלכה כפי רבו אחיותפל וכוה ה"ס (שם) אחספא, מפני שהמס כולל וידר ויטו קף כפי שירד ויטע על הנקב, ונבלגתו דספר שמואל מפורש שמואל דוד על פני נקב המסות וכחוש זו שהיה שם משטח ימי בראשית (שם ג.), לעשותה שלום בין איש לאשתו, לנזקן את הסוקה ואם טוהרה היא יאל שלום ציניהם (שם), שמי שנכתב בקדרושה, שכתב צמיגה יתן ה' אותך וגוי כדמכז (נמנדר ה) וכמז את האלות האלה וגוי (שם),

רבינו חננאל

בלשון עד שנאמר וידבר ה' אל יהושע לאמר דבר אל בני ישראל לאמר הנו לכם את ערי המקלט וכו', ומנא לן דכל דבור לשון קשה הוא שנאמר דבר האיש אדוני הארץ אתנו קשות וגוי, איני והתניא אז נדברו ואין נדברו אלא לשון נחת שנאמר וידבר עמים תחתינו, ושנינן דבר לחוד ידבר לחוד, כלומר: דבר קשה ידבר ניתוח: מאי בספר תורת אלהים, הכי קאמר ויכתבו יהושע את הדברים האלה בספרו הכתובין בספר תורת אלהים: ספר שתפרו בפשתן רבי יהודה ור' מאיר חד אמר פסול

שנאמר למען תהיה תורת ה' בפיך ואיתקש כל התורה לתפילין מה תפילין הלכה למשה מסיני לתפרן בגידין, אחד אמר כשר כי איתקשא תורה לתפילין להיכתב במותר בפיך להלכותיו לא איתקש, אמר רב חנינא להו לתפילין דבי חביבי דתפרי בכיתנא ולית הלכתא כוותיה: אחד משוח (מלחמה) בשמן המשחה ואחד מרובה בגדים כו' וישב בה עד מות הכהן הגדול לפיכך אימותיהן של כהנים גדולים היו מספקין ב) בגדים לרצחנים כו' ואשקין למימרא דאי מצלו צלותיה מתקבלא והכתובין כן קללת חנם לא תבא, ופרקינן היה להם לבקש רחמים על דרום שלא יארע כזה בימיםה, כההוא דאכליה אריה ברחוק ג' פרסי מאתריה דרבי יהושע בן לוי ולא אישתעי אליהו בהדיה ג' יומי: פי' טוביה חטא וזיגוד מינגיד, העיד זיגוד על טוביה שחטא ומפני שהיה עד אחד נתחייב מלקות ונעשה כמו משל בפי הכל אחד חטא וזה לוקה, והוא כמו שכס שביקש לישא דינה והעיר כולה נימולים, פי' מבנאי לשון באגי, כן זה הדבר, כלומר זה הרג וכתן הגדול מתחייב, ופרקינן שהיה לו לבקש רחמים על דורו ולא ביקש: יירושלמי רבי יוסי בן חלפתא אומר עתים עתים הם תלפתה, שנא' ואני תלפתי לך ה' עת רצון, שאלו תלכמה מהו עונשו של חוטא, אמרה להם חטאים תרדף רעה, והבנואה אמרה הנפש החוטאת היא תמות, והתורה אמרה יביאי קרבן ויתכפר לו שנאמר ונרצה לו, והקב"ה אמר יעשה תשובה שנאמר טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך כלומר יורה להן דרך תשובה, אמר רב קללת חכם אפילו בחנם מתקיימת, מנא לן מאחיותופל שקללו דוד ואמר כל היודע אם מותר לכתוב שם אחספא ולמשריאי בתהומא לאוקומיה ולא יאמר יתנן בגרונו, ואע"ג דבתר הכי אמר ליה אחיותופל שרי, נתקיימה בו הקללה שנאמר ויצו אל ביתו ויתנן, א"ר אבהו קללת חכם אפילו על תנאי באה מנא לן מעלי דאמר ליה לשמואל

א) אולי י"ל מוזן ונגדים:

אלו הן הגולין

בלשון עזר, ככל יהושע כתיב ויאמר ה' וכאן נאמר וידבר ה' אל

יהושע ודיבור לשון עז הוא: **מפני שהן של סורה**, אבל שאר אמירות שאמר לא אמר דבר לקיים מצוה הכתובה בתורה חוץ מוז: **ידבר**

עמים, ייהל עמים תחתינו: **מפני ששיהם**, שלא הפרישם לאחר

שחלקו מיד עד שנאלמו לו מפי הקב"ה:

פליגי בה, בפירושא דהאי קרא מה כתב יהושע בס"ת: **חד אמר שמנה פסוקים**, מוימת שם משה(ע עד סיפא וחד אמר בפרשת ערי מקלט הוא אומר שכתובה בספר יהושע: **למען סהיה סורם וגו'**, ורישיה דקרא משתעי בתפילין ואיתקש הכא תורה לתפילין: **כי איתקש למותר צפין**, דכתיב כהאי קרא צפין מן המומר

צפין שאין נכתבין על עור כהמה טמאה: **להלכותיהן**, לדבר שאינו כמות בתורה ובתפילין גופייהו לא גמרינן ליה אלא מהלכה למשה מסיני לא ילפי' בהיקשא: **דבי חגיגי**, דודי אחי אבא והוא רבי חי"א: **בתנ"י**, **אחד כהן משוח בשמן המשחה**, הם כהנים גדולים שהיו עד יאשיהו: **ואחד המרובה צבגדים**, הם ששימשו מיאשיהו ואינן שנגזו שמן המשחה כדאמרין בהרורים (דף יב.), ושזו לא נמשחו כהנים ולא היתה ניכרת כהונה גדולה בהם אלא צריצוי צגדים שמשמש בנ' צגדים: **ואחד שעצר ממשיחותו**, שאירע פסול צב"ג ושימש אחר תחתיו וכשנמרפא כהן חזר לעבודתו ועצר זה ממשיחותו: **מחזירין אם הרווא**, צנייתתן כמו שנאמר ו^אחרי מות הכהן הגדול ישזו הרווא: **משוח מלחמה**, כהן המשותל לומר צמלחמה לרבי המלחמה אל יך לנצנס וכל הענין (דברים כ:) **גבו' וישז בה עד מות הכהן הגדול**, הא חד כי צעיר מקלטו ישז עד מות הכהן הגדול הא מרי ואחרי מות הכהן הגדול ישז הרווא הא מלחמא: **שהיה להן לנפש רחמים על דוכן**, הלכך לאו קללת חנם היא: **הכא אמרי**, צבכל אומרינן

מות הכהן הגדול וכתביב *ואחרי מות הכהן הגדול ור' יהודה כתיב קרא

אחרינא *לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן (וגו') ואידך מדלא כתיב הגדול חד מהנך הוא: לפיכך אימותיהן

של כהנים וכו': טעמא דלא מצלו הא מצלו מייתי והכתביב ^טכצפור לנוד כדרור לעוף כן קללת חנם לא תבא ^א(א"ל) ההוא סבא מפירקיה דרבא שמיעי לי שהיה להן לבקש רחמים על דורן ולא בקשו ואיכא ^בדמתני כדי שיתפללו על בניהם שלא ימותו טעמא דמצלו הא לא מצלו מייתי מאי הוה ליה למעבד הכא ^באמרינן טוביה חטא וזיגוד מנגיד התם אמרי שכם נסיב ^בומבנאי ^בגזיר אמר (ליה) ההוא סבא מפירקיה דרבא שמיעי לי שהיה להן לבקש רחמים על דורן ולא בקשו כי הא דההוא גברא דאכליה אריא ברחוק תלתא פרסי מיניה דר' יהושע בן לוי ולא אישתעי אליהו בהדיה תלתא יומי ^באמר רב יהודה אמר רב קללת חכם אפי' בחנם היא באה מנלן מאחיותופל ^בשבשעה שכרה דוד שיתין קפא תהומא בעא למיטשפא לעלמא אמר ^טמהו לכתוב שם אחספא ומישרא בתהומא דליקו אדוכתיה ליכא דאמר ליה מידי אמר כל היודע דבר זה ואינו אומרו יחנק בגרונו נשא אחיותופל ק"ן בעצמו אמר ^בומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה התורה שמי שנכתב בקדרושה ימחה על המים לכל העולם כולו לא כל שכן א"ל שרי כתב שם אחספא שדי אתהומא נחת וקם אדוכתיה ואפ"ה כתיב ^יואחיותופל ראה כי לא נעשתה עצתו ויחבוש את החמור ויקם וילך אל ביתו (ו)אל עירו ויצו אל ביתו ויחנק וגו' א"ר אבהו קללת חכם אפילו על תנאי היא באה מנלן מעלי דקאמר ליה [עלי] לשמואל ^{יב}כה יעשה לך אלהים וכה יוסיף אם תכחד ממני דבר ואף על גב דכתיב ^{יג}ויגד לו שמואל את כל הדברים ולא כחד ממנו [ואפ"ה] כתיב ^{יד}ולא הלכו בניו בדרכיו וגו' אמר

פרק שני מכות

יא.

משל זה על אדם שלוקה צבציל סרחון של אחרים: **טוביה חטא וזיגוד מנגיד**, משום שהיא דאמר'י בערבי פסחים [קינ:] **טוביה חטא וזיגוד** אסהיד ביה ציחדי שלא היה עד שני בדבר ונגיד'י רב פפא לזיגוד א"ל טוביה חטא וזיגוד מנגיד ומאלו היתה למשל: **הסם אמרי**, צא"י אומרינן משל זה: **שכס נסיב מבגאי גור**, שכס

בן חמור לקח את דריה בת יעקב וההנאה שלו ושאר בני העיר שלא נהנו מלו עזמנן וננטערו, מבגאי שם איש מבני העיר: **שכרה דוד שיסין**, יסודות של בית המקדש, ובגמרת ירושלמי (סנהדרין פ"י ה"ב) מצינו תימוליום של בית המקדש והוא יסוד בלשון יוני: **קפא סהומא**, קף המסוס, בגמרת ירושלמי (שס) שמאל שם חרס שהגביה קולו ואמר לו אל מטלני מכאן שאני כבזש על המסוס מיום מתן תורה שרעדה כל הארץ ולא שמע דוד לדבריו ונטלו: **מי שרי למכתב סס**, פן ימחקוהו המים ועובר משום ואצדתס את שמס (דברים יב) ולא תעשון כן וגו' (סס): **נשא אחיותופל כו'**, יש מימה צדבר שהרי לא קנה דוד את הגורן מארונה היצויס עד מעשה הסקתה שהיתה לאחר מיתת אחיותופל ג' שנים ולפי דברים הללו לרייכין אלו לומר שאע"פ שלא קנה הגורן יודע היה מנעוריו מיום [שנמשחן] וישזו הוא ושמואל צנייתס הרמה וצדקו בספר יהושע ומנאלו מקוס לצית המקדש כדכתיב [מהלסיס קלנן] עד אלמנא מקוס וגו' וכדדרשינן ליה צוצחסי צאחזו מקומן (דף נד:) וספר היסודות צרשותו: **ימחה על המים**, דכתיב בטוהה (נמנדר ה) וממה לא מי המרים והרצה הזכרות צפרסה ואפ"ה כתיב וממה כו', וקללה זו צחנס היתה שלא היה מקללו אלא אם אינו אומר: **אפי' על תנאי**, ולא נתקייס התנאי לעפ"כ היא כזה דהא קללה על תנאי היתה אם תכחד ממני ולא נתקייס שלא כיחד ואעפ"כ נתקיימה הקללה דכתיב ולא הלכו בניו צדרכיו וגו' חו קללה קללו עלי כה יעשה לך כמו שנעשה לי שאין בני מהוגינן: וטעמתי

7. והצילו העדה את הרצח' מיד גאל הדם והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו אשר נס שקמה יושב בה עד מות הכהן הגדול אשר משח אותו בשמן הקדש: במדבר לה כה 8. כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול ואחרי מות הכהן הגדול ישוב הרצח אל ארץ אבותו: במדבר לה כח 9. ולא תקחו כפר לגוס אל עיר מקלטו לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן: במדבר לה לב 10. כצפור לנוד כדרור לעוף כן קללת חכם לו כבא: משלי כו ב 11. ואחיותפל ראה כי לא נעשתה עצתו ויחבוש את החמור ויקם וילך אל ביתו אל עירו ויצו אל ביתו ויחנק וקמת ויקבר בקבר אביו: שמואל ב יז כג 12. ויאמר מה הדבר אשר דבר אליך אל נא תכחד ממני כה יעשה לך אלהים וכה יוסיף אם תכחד ממני דבר מקל הדבר אשר דבר אליך: שמואל א ג יז 13. ויגד לו שמואל את כל הדברים ולא כחד ממנו ואמר יי הוא השוב בעיני יעשה: שמואל א ג יח 14. ולא הקלו בניו ויחזקו שחדו וישו משפט: שמואל א ח ג

נג א מיי פ"ט מהל' ס"ח הלכה יג סמג עשין כה טושי"ע י"ד ס"י רעה סקיף א:

גד ב מיי פ"ג מהל' תפילין הלכה ט סמג עשין כב טושי"ע א"ח ס"י לב סקיף מט: ג ומיי פ"ח מהל' תפילין הל"י טושי"ע שס סקיף יב טושי"ע י"ד ס"י רע"א סקיף אן:

גה ד מיי פ"ז מהל' יומא הלכה ט סמג עשין עז:

תורה אור השלם

1. וידבר יי אל יהושע לאמר: דבר אל בני ישראל לאמר הנו לכם את ערי המקלט אשר דברתי אליכם ביד משה: יהושע ב כ 2. דבר האיש אדני הארץ אתנו קשות ויתן אתנו במרדלים את הארץ: בראשית מב ל 3. אז נדברו יריאי יי איש את רוצחו ויקשב יי וישמע ויקחב ספר ופרון לקניו ליראי יי ולחשבי מלאכי ג טז 4. דבר עמים תחתינו ויקאמיס תחת רגלינו: תהלים מז ד 5. ויקחב יהושע את הדברים האלה בספר תורת אלהים וקח אבן גדולה ויקמה שם תחת האלה אשר במקלט יי: יהושע כד כו 6. ויהי לך לאות על דרך ולקרוין בין עיניך למען תהיה תורת יי בפיך בין ידוקה דוראצא יי ממצריים: שמות יג ט 7. והצילו העדה את הרצח' מיד גאל הדם והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו אשר נס שקמה יושב בה עד מות הכהן הגדול אשר משח אותו בשמן הקדש: במדבר לה כה 8. כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול ואחרי מות הכהן הגדול ישוב הרצח אל ארץ אבותו: במדבר לה כח 9. ולא תקחו כפר לגוס אל עיר מקלטו לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן: במדבר לה לב 10. כצפור לנוד כדרור לעוף כן קללת חכם לו כבא: משלי כו ב 11. ואחיותפל ראה כי לא נעשתה עצתו ויחבוש את החמור ויקם וילך אל ביתו אל עירו ויצו אל ביתו ויחנק וקמת ויקבר בקבר אביו: שמואל ב יז כג 12. ויאמר מה הדבר אשר דבר אליך אל נא תכחד ממני כה יעשה לך אלהים וכה יוסיף אם תכחד ממני דבר מקל הכהן אשר דבר אליך: שמואל א ג יז 13. ויגד לו שמואל את כל הדברים ולא כחד ממנו ואמר יי הוא השוב בעיני יעשה: שמואל א ג יח 14. ולא הקלו בניו בדרכיו וישו משפט: שמואל א ח ג